

6.14 Hudební výchova

6.14.1 Charakteristika vyučovacího předmětu

Charakteristika vzdělávací oblasti

Hudební výchova vede žáka prostřednictvím *vokálních, instrumentálních, hudebně pohybových a poslechových činností* k porozumění hudebnímu umění a hudbě, k jejímu aktivnímu vnímání a využívání jako svébytného prostředku komunikace. V etapě základního vzdělávání se tyto hudební činnosti stávají v rovině produkce, recepce a reflexe *obsahovými doménami* hudební výchovy.

Hudební činnosti jako činnosti vzájemně se propojující, ovlivňující a doplňující rozvíjejí ve svém komplexu celkovou osobnost žáka, především však vedou k rozvoji jeho hudebnosti - jeho hudebních schopností, jež se následně projevují individuálními hudebními dovednostmi sluchovými, rytmickými, pěveckými, intonačními, instrumentálními, hudebně pohybovými, hudebně tvořivými a poslechovými.

Prostřednictvím těchto činností žák může uplatnit svůj individuální hlasový potenciál při sólovém, skupinovém i sborovém zpěvu, své individuální instrumentální dovednosti při souborové hře a doprovodu zpěvního projevu, své pohybové dovednosti při tanci a pohybovém doprovodu hudby a v neposlední řadě je mu dána příležitost „interpretovat“ hudbu podle svého individuálního zájmu a zaměření.

Obsahové vymezení předmětu:

Obsahem vokálních činností je práce s hlasem, při níž dochází ke kultivaci pěveckého i mluvního projevu v souvislosti s uplatňováním a posilováním správných pěveckých návyků.

Obsahem instrumentálních činností je hra na hudební nástroje a jejich využití při hudební reprodukci i produkci.

Obsahem hudebně pohybových činností je ztvárňování hudby a reagování na ni pomocí pohybu, tance a gest.

Obsahem poslechových činností je aktivní vnímání (percepce) znějící hudby, při níž žák poznává hudbu ve všech jejích žánrových, stylových i funkčních podobách, učí se hudbu analyzovat a interpretovat.

Vyučovací předmět je vytvořen rozpracováním vzdělávacího obsahu oboru Hudební výchova ze vzdělávací oblasti Umění a kultura RVP.

V návaznosti na školní vzdělávací plán se průběžně realizuje průřezové téma Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Multikulturní výchova.

Časové vymezení předmětu:

Týdenní časová dotace: prima: 1 hodina, sekunda: 1 hodina, tercie: 1 hodina, kvarta: 1 hodina

Nadstavbová část určená pro žáky s hlubším zájmem o aktivní provozování vokálních a instrumentálních činností je realizována v nepovinném předmětu Komorní orchestr s časovou dotací 1 vyučovací hodina týdně.

Organizační vymezení předmětu:

Výuka povinná i nepovinná bude realizována formou vyučovacích hodin ve specializované učebně školy nebo v jiných prostorách vhodných pro hudebně pohybové aktivity, dále formou výchovných koncertů realizovaných v koncertní síni či MKZ.

Výchovné a vzdělávací strategie:

Kompetence k učení:

- učitel nabízí žákovi různé způsoby pro osvojování učiva, hodnotí jeho úspěšnost a pomáhá žákům najít vhodné způsoby, metody a strategie pro efektivní učení
- postupným pronikáním do hudebního oboru vede učitel žáka k uvědomění si významu hudební výchovy pro jeho život a uvědomění si možnosti dalšího studia a celoživotního zdokonalování se
- prostřednictvím práce s referáty dává učitel žákům příležitost naučit se vyhledávat, třídit, zpracovávat a předávat informace, uchovávat je a dále uplatňovat
- při práci s hudebním dílem a při osvojování si nových informací učitel směřuje žáky k využití obecně užívaných termínů a k aplikaci již dříve získaných informací
- při hudebně pohybových, vokálních a instrumentálních činnostech vytváří učitel prostředí pro tvorbu a experiment

Kompetence k řešení problémů

- učitel simuluje problémové situace, upozorňuje na nesrovnalosti, rozvíjí tak schopnost žáků pokoušet se nalézt řešení, povzbuzuje při případném nezdaru a to jak při hudebních aktivitách, tak při osvojování si nového učiva

Kompetence komunikativní

- učitel vytváří prostor pro diskusi a obhajobu vlastních názorů např. při poslechových činnostech a upozorňuje na nutnost vzájemné tolerance
- učitel průběžně ověřuje schopnost žáků užívat zavedené pojmy, vyjadřovat se písemně i ústně k probíraným tématům i hudebním dílům

Kompetence sociální a personální

- učitel vytváří v hodinách hudební výchovy při instrumentálních, vokálních a hudebně pohybových činnostech prostor pro společnou práci, pro práci v týmu, kde si žák hledá a nachází svou pozici - umí pomoci nebo o pomoc požádat, ovlivňuje kvalitu společné práce a současně vytváří dobré mezilidské vztahy

Kompetence občanské

- při výchovných koncertech a návštěvách divadelních představení učitel uvádí nejen do povědomí žáků, ale dle možnosti i do jejich životní praxe pravidla chování a společenské etikety
- učitel vysvětluje žákům význam našich národních tradic, kulturního a historického dědictví a zapojuje dle možností žáky do kulturního dění

Kompetence pracovní

- učitel dává žákům dostatek příležitostí ke zvládnutí techniky hry na jednoduché hudební nástroje a při hře je vede k dodržování vymezených pravidel

Kompetence digitální

- žák využívá digitální technologie k vyhledávání informací, kriticky posuzuje jejich relevanci, ověřuje jejich pravdivost
- žák pracuje s jednoduchými hudebními programy a aplikacemi, samostatně je volí na základě zadání konkrétního úkolu
- žák využívá digitální technologie ke zjednodušení své práce, zefektivnění pracovních postupů a ke zkvalitnění výsledků své práce

6.14.2 Tematické okruhy

Vyučovací předmět: **Hudební výchova**

Ročník: **prima**

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokáže podle svých individuálních dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně zpívat v jednohlase, popř. v dvojhlose, orientuje se v zápisu písně 	<p>1) Vokální činnosti <i>hlas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ držení těla při zpěvu (vstojě, vsedě) ▪ tvoření hlavového tónu ▪ otvírání úst při zpěvu ▪ správné dýchání 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ hlasová hygiena ▪ prohloubení dechu ke zlepšení celkového zdravotního stavu
	<p>intonace</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ melodie stoupavá, klesavá ▪ diatonické postupy a volné nástupy ▪ volné nástupy 1., 3., 5., 8., 2., 6., 4. a sp. 7. stupně dur 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozvoj sluchu
	<p>písně</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zpěv lidových a umělých písní ▪ práce s notovým zápisem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ citová stránka osobnosti, vztah člověka k přírodě, vnímání krásy
<ul style="list-style-type: none"> ▪ orientuje se v notovém zápisu skladby 	<p>2) Instrumentální činnost <i>nauka</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ znalost not, kláves ▪ durové stupnice s #, b ▪ akordy ▪ intervaly ▪ malé a velké sekundy ▪ mollové stupnice s #, akordy ▪ klíče, hodnoty not a pomlk, takty, dynamická znaménka 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ OSV – cvičení dovednosti zapamatování, cvičení pozornosti a soustředění

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ hraje na hudební nástroje, jednoduchým způsobem doprovází písně 	<p>hra</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rytmus, metrum, takt ▪ rytmická hra na tělo ▪ hra na nástroje Orffova instrumentáře ▪ klávesy ▪ hra na keyboard ▪ hra 1. tónu z akordu ▪ hra celého akordu ▪ doprovody na vlastní nástroje 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ OSV – rozvoj smyslového vnímání, obecná kreativita, seberealizace, spolupráce
<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozlišuje zvuky vybraných hudebních nástrojů ▪ rozlišuje lidové a umělé písně ▪ rozlišuje skladby vokální a instrumentální ▪ umí rozlišit operu, operetu, muzikál a melodram 	<p>3) Poslechové činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Průvodce mladého člověka orchestrem (Britten) ▪ píseň lidová a umělá ▪ vokální a instrum. skladba ▪ opera ▪ opereta ▪ muzikál ▪ melodram ▪ vybrané skladby našich i zahraničních autorů (ukázky jednotlivých období, hudba vážná i populární) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ OSV – sebeovládání, vyrovnané sebezapojení ▪ VMEG – vnímání evropské hudební kultury, zvyky a tradice národů Evropy
<ul style="list-style-type: none"> ▪ pohybem vyjadřuje pochodový, polkový a valčíkový rytmus ▪ taktování (2/4 a 3/4 schema) 	<p>4) Rytmické a hudebně pohybové činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pochod, polka, valčík ▪ hra na dirigenta a orchestr 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ OSV – umění jako prostředek komunikace ▪ TV – hudebně pohybové činnosti
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rytmus ▪ rytmické slabiky ▪ tečkovaný rytmus ve 2/4 a 3/4 taktu 	

Vyučovací předmět: **Hudební výchova**

Ročník: **sekunda**

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ při zpěvu používá správné pěvecké návyky 	<p>1) Vokální činnosti <i>hlas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ správné držení těla při zpěvu vstoje i vsedě (celoročně) ▪ hlavový tón (celoročně) ▪ otvírání úst a správné dýchání (celoročně) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vliv hlasové hygieny na zdraví jedince, ▪ ozdravná funkce dechu ▪ EV – možnosti a způsoby ochrany zdraví
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podle individuálních dispozic zpívá intonačně čistě 	<p><i>intonace</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ repro: celá klaviatura ▪ spodní a horní tón z konsonance ▪ oktávová transpozice ▪ diatonické postupy a volné nástupy hlavních a vedlejších stupňů v dur ▪ volné nástupy 1., 5., 3., 8., sp. 5. stupně v moll ▪ velké a malé sekundy ▪ vícehlasé rozezpívání 	
	<p><i>píseň</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zpěv lidových a umělých písní různých období s dynamikou 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MUV – české, moravské a slovenské lidové písně, poznávání písní jiných národů, vnímání rozdílů kulturních tradic ▪ - rozvoj citové stránky osobnosti, vnímání krásy

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokáže využít získaných znalostí z nauky ke hře a zpěvu 	<p>2) Instrumentální činnost</p> <p><i>nauka</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ znalost not jako předpoklad ke hře na nástroje a ke zpěvu podle not a k aktivní intonaci ▪ opakování stupnic a akordů s # a β ▪ intervaly ▪ mollové stupnice s # , akordy ▪ odvozování akordů mollových stupnic od durových trojzvuků ▪ mollové stupnice harmonické a melodické 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ OSV – cvičení dovednosti zapamatování, cvičení pozornosti a soustředění
	<p><i>hra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ opakování rytmu, metra a taktu v písni hrou na tělo, jednoduché rytmické nástroje ▪ opakování znalosti kláves ▪ hra na keyboard, rozlišení podle úrovně hudebního rozvoje žáků ▪ doprovody na vlastní nástroje 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ OSV – rozvoj smyslového vnímání ▪ koordinace zraku, sluchu a hmatu
<ul style="list-style-type: none"> ▪ využívá získané zkušenosti při poslechu ▪ rozpozná rozdíly komorní a symfonické hudby 	<p>3) Poslechové činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kánon a fuga ▪ nástrojový koncert ▪ sonátová forma ▪ symfonie ▪ symfonická báseň 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ OSV – hudba jako prostředek komunikace ▪ VMEG – vnímání evropské hudební kultury

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpozná hudební nástroje a jejich výrazové možnosti ▪ zařadí skladbu do příslušného období 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kantáta, oratorium ▪ muzikál ▪ ukázky slavných děl české i světové hudby 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MEV – vliv médií ve společnosti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ pohybem reaguje na znějící hudbu s využitím jednoduchých gest a tanečních kroků 	<p>4) Rytmické a hudebně pohybové činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prolínají do ostatních hudebních činností během celého školního roku ▪ taktování, taneční krok ▪ vlastní pohybové ztvárnění 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ OSV – umění jako prostředek komunikace ▪ obecná kreativita ▪ TV – hudebně pohybové činnosti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podle individuálních dispozic zpívá rytmicky přesně 	<p><i>rytmické slabiky</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tečkovaný rytmus v kombinaci se základními rytmy v 2/4 a 3/4 taktu ▪ šestnáctinový rytmus ▪ šestnáctinový rytmus s tečkou 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ koordinace hlasu, sluchu a pohybu

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dodržuje správné pěvecké návyky a hlasovou hygienu 	<p>1) Vokální činnosti</p> <p><i>hlas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ upevňování pěveckých dovedností a návyků (držení těla při zpěvu, otevírání úst, pěvecké dýchání, hlavový tón, rejstříky, výslovnost) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ význam dechu pro zdraví člověka ▪ hlasová hygiena ▪ rozvoj artikulace ▪ dlouhý dech jako prevence civilizačních onemocnění
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podle individuálních dispozic zpívá intonačně čistě 	<p><i>intonace</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ opakování v. a m. 2 nahoru i dolů, nácvik v. a m. 3 ▪ diatonické postupy a volné nástupy v dur i v moll, opakování opěrných písní ▪ intonační metoda intervalová ▪ mollový 4. stupeň ▪ konsonantní trojhlas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozvoj sluchu a vnitřní sluchové představivosti
	<p><i>píseň</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zpěv lidových a uměleckých písní různých období s dynamikou 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MUV – vnímání kultury různých národů a národností (písně české, moravské, slovenské ve srovnání s písněmi ostatních evropských národů) ▪ rozvoj citové stránky osobnosti, vnímání krásy

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> dokáže využít získaných znalostí z nauky ke hře a zpěvu 	<p>2) Instrumentální činnost</p> <p><i>nauka</i></p> <ul style="list-style-type: none"> využití znalostí z hudební nauky ke hře na hudební nástroje: noty stupnice s #, β, akordy mollové stupnice intervaly 	<ul style="list-style-type: none"> OSV – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění
	<p><i>hra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opakování doprovodů lidových písní hra rytmu, metra a taktu hra na klávesy doprovody na vlastní nástroje 	<ul style="list-style-type: none"> koordinace zraku, sluchu a hmatu
<ul style="list-style-type: none"> postihuje rytmické, dynamické a výrazové prvky v hudbě využívá digitální technologie k práci s informacemi a k produkci a reprodukci hudby 	<p>3) Poslechové činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> Seikilova píseň gregoriánský chorál trubadúrské umění vokální polyfonie baroko klasicismus romantismus hudba XX. století: dodekafonie a expresionismus, novoklasicismus, seriální hudba, elektronická hudba, aleatorní hudba, postmodernismus 	<ul style="list-style-type: none"> OSV – hudba jako prostředek komunikace VMEG – vnímání evropské hudební kultury ČJ, VV, dějepis – vývoj umění od nejstarších dob po současnost VDO – rozvoj kritického myšlení a tolerance
<ul style="list-style-type: none"> seznamuje se s charakteristickými prvky jazzové hudby 	<ul style="list-style-type: none"> jazz moderní populární hudba poslech různých hudebních žánrů, postihování charakteristických znaků 	

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ pohybem vyjadřuje různé taneční rytmy 	<p>4) Rytmické a hudebně pohybové činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prolínají do ostatních hudebních činností během celého školního roku ▪ taktování, taneční krok ▪ vlastní pohybové ztvárnění 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ OSV – obecná kreativita ▪ TV – hudebně pohybové činnosti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zpívá rytmicky přesně 	<p>rytmus</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ opakování základních rytmů v 2/4 a 3/4 taktu, rytmus s tečkou, šestnáctinový rytmus ▪ procvičování v různých kombinacích rytmů ▪ využití při nácvičování písní 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ koordinace hlasu, sluchu a pohybu

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dodržuje správné pěvecké návyky a hlasovou hygienu 	<p>1) Vokální činnosti</p> <p><i>hlas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zdokonalování hlasové techniky ▪ rozšiřování hlasového rozsahu u sopránů a altů ▪ sledování mutačního procesu i u dívčích hlasů ▪ prohlubování dechu ▪ vokalizace ▪ konsonanty a vokály 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ správná funkce hlasu a dechu ke zlepšení celkového zdraví jedince
	<p><i>intonace</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ volné nástupy všech stupňů v dur i moll ▪ tonální i intervalová intonační metoda k nácvičku nových písní ▪ sluchová analýza intervalů 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozvoj sluchu
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podle svých individuálních dispozic zpívá kultivovaně a pěvecky správně písně různých žánrů 	<p><i>píseň</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ jednohlasé a vícehlasé lidové i umělé písně různých národů i období, které svou obtížností odpovídají stupni hudebního rozvoje žáků 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MUV – vnímání kultury různých národů a národností ▪ rozvoj citové stránky osobnosti

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ spojuje získané vědomosti a dovednosti s instrumentální činností ▪ využívá digitální programy k práci s notovým materiálem 	<p>2) Instrumentální činnost</p> <p><i>nauka</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ znalost not, kláves, stupnic, akordů, intervalů ▪ obraty kvintakordů 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ OSV – cvičení pozornosti a soustředění
	<p><i>hra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ hra na nástroje Orffova instrumentáře ▪ využití elektronických nástrojů ▪ uplatnění nástrojové hry žáků ZUŠ ▪ (vše podle úrovně hudebního rozvoje žáků) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ koordinace zraku, sluchu a hmatu ▪ OSV – rozvoj smyslového vnímání
<ul style="list-style-type: none"> ▪ poznává nejstarší hudební památky a umí je zařadit do historických souvislostí ▪ rozpozná hudební nástroje a jejich výrazové možnosti ▪ spojuje poslech s instrumentální nebo pohybovou činností ▪ s využitím digitálních technologií samostatně vyhledává a ověřuje informace 	<p>3) Poslechové činnosti</p> <p><i>česká hudba do 17. stol.:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hospodine, pomiluj ny; Svatý Václave ▪ Dřevo se listem odievá ▪ Ktož jsú Boží bojovníci ▪ - renesance: vznik vícehlasu ▪ Kryštof Harant z Polžic <p><i>baroko:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Adam Michna z Otradovic ▪ Pavel Josef Vejvanovský ▪ Bohuslav Matěj Černožský <p><i>klasicismus:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jan Václav Stamic, Jakub Jan Ryba 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MUV – tradice naší kultury ▪ VDO – zásady slušnosti, tolerance, odpovědného chování ▪ rozvoj kritického myšlení ▪ ČJ, VV, dějepis – vývoj umění od nejstarších dob po současnost

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ pracuje s jednoduchými hudebními programy na úpravu zvuku 	<p><i>romantismus:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B. Smetana, A. Dvořák <p><i>XX. stol.:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ L. Janáček, B. Martinů, A. Hába <p><i>60. léta XX. stol.:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ P. Eben, I. Hurník, K. Husa <p><i>Styly populární hudby</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ pohybem vyjadřuje různé taneční rytmy 	<p>4) Rytmické a hudebně pohybové činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ vytváření ostinátních rytmů ▪ rytmické vícehlasy ▪ rytmické diktáty ▪ taktování ▪ taneční kroky ▪ vlastní pohybové ztvárnění 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ OSV - obecná kreativita ▪ TV – hudebně pohybové činnosti